

כי אתה לא אתה

מבוסס על סיפור אמתי בתוספת כמה שינויים, לשם הסיפור ומפני השלום ועל אדם שכולו סיפור של אמת ושלו, שלום שרקי הי"ד
קטעים מהסיפור פורסמו סביב יום העצמאות התשע"ה

פתאום הוא הופיע, ברגע שנהיה שקט. בדיוק בשעה שכנראה הייתה אחת עשרה ושתי דקות. רק כנראה, כי הפעם לא הצצתי בשעון בשביל הבדיקה השנתית אם הוא מכוון. מה זה משנה, ממילא אני עצמי לא מכוון בכלל. יצאתי החוצה לתלות סוף סוף את הדגל, ואז הוא הופיע שם. בעיני רוחי הוא עדיין היה חיוך ענק, עיניים מלאות אור, תרמיל גדול על הגב.

"בבקשה, אל תעשה לי את זה, בטח שלא עכשיו", התחננתי.

"למה לא? סוף סוף אני יכול לטייל לאן שבא לי. אז הנה, עד היום לא קפצתי לבקר כי לא הייתי בסביבה, ועכשיו הכל בסביבה שלי".

לא חשבתי שאגיע לרמה הזאת. אמנם למדנו באותה ישיבה, ועבדנו יחד על אותם עלונים, אבל לא הייתי מהחברים הטובים שלו. האנשים הקרובים אליו באמת, שאפילו הם כבר קמו הבוקר מהשבעה, הם אלה שאמורים לדמיין אותו, לחלום עליו, לראות אותו לנגד עיניהם. ובכל זאת הוא כאן.

"בבקשה, שלום, אני חייב להיות שפוי עכשיו", ביקשתי. "אני נורא נורא רוצה לדבר אתך, אבל לא היום, לא ביום הזיכרון בצהריים".

"מה אתך? במיוחד בשבילך באתי דווקא היום", הוא צחק. "אני אזכיר לך מה אמרת פעם בישיבה ביום הזיכרון: 'אני רוצה פעם אחת לחוות את יום הזיכרון, להרגיש פעם אחת כאב ולא רק לדקלם ולשיר, ואני רוצה גם לחוות פעם אחת את יום העצמאות כמו שצריך ולהיכנס אליו מתוך מודעות ובחירה. הבעיה היא שאף פעם לא חוויתי נפילה של מישהו קרוב".

ניסיתי להיזכר אם אמרתי את זה פעם, או שהמחשבה המוזרה הזאת רק עברה לי בראש. למתים זה כנראה לא משנה.

"בדיוק לפני שבוע נזכרתי בזה", הוא המשיך בחיוך, "ואמרתי לעצמי: אם זאת הבעיה - אני אפול בשבילך, דווקא נשמע לי מגניב".

לא ידעתי איך לעצור אותו. באמת לא הפסקתי לחשוב עליו מאז הצפירה של אתמול בערב, לא הפסקתי לחשוב עליו מאז הידיעה על הפיגוע בירושלים לפני שבוע, אבל עכשיו כבר הייתי חייב להפסיק. עוד רגע הילדות חוזרות מהגן, כמה רגעים אחר כך כבר יהיה חג, ואנחנו עוד צריכים לנסוע לפני כן.

"שלום, בחייך", אמרתי בלי לחשוב אם יש משמעות למילה הזאת עכשיו, "זה השלב שבו אני תמיד מניח את הזיכרון בצד, ומתחיל להתארגן ליום העצמאות".

שלום הרצין את פניו. כרגיל, הוא עשה את זה בלי להזיז שום שריר בפנים; המשיך לחייך חיוך אינסופי, ובכל זאת דיבר במילים הישירות והנוקבות ביותר. "אם אתה שם אותו בצד, זה לא באמת זיכרון. זיכרון אמיתי לא עוזב אותך גם כשהחג מתחיל".

הערב התקרר. הדי הבלאנס בקעו מרחבת המתנ"ס ומילאו את חלל הבית. העיר אורוטיה הדליקה. אנחנו התכווננו לנסיעה: סבתא רבתא של אפרת מדליקה משואה אצלה ביישוב, והילדות, אם תהיינה עדיין ערות כשזה יקרה, אמורות להדליק אתה את המשואה בתור דור חמישי במדינה. אני מסתובב בבית, מעביר חפצים אקראיים לתיק הגדול, בלי לחשוב מה אני מכניס לאן. המחשבות בתוכי ממשיכות להתרוצץ, בלי להיכנס לשום תיק, לשום קטגוריה, לשום מקום מנוחה. נעצרתי מול ארון הבגדים של הילדות.

"איזו חולצה אתה לובש, של שבת?" אפרת שאלה. היא הלכה ממקום למקום בבית, ולכל צעד הייתה מטרה מדויקת. כריך לא גמור מהתיק לפח, צלחות מהשולחן לכיור, סכו"ם מהכיור למייבש, קופסאות של אמא שלה מהמייבש לתיק. צלילים מהטלפון שלה הודיעו שהיא קיבלה הודעה מקבוצה כלשהי, אבל היא אפילו לא התקרבה לראות. ממילא זה בטח עוד טקסט בנאלי ליום הזיכרון. אחת לשתי דקות היא העירה אותי בשאלה, בקשה או פקודה, כמו שעון מעורר על נודניק, ששוב ושוב מנסה להעיר אותך - ואתה מכבה אותו וממשיך לחלום בהקיץ. איזה חולצה אני לובש? לא יודע.

שוב צפו בי אותם רגעים מגוחכים כל כך מלפני שבוע. מחפש טרמפים בפייסבוק, ועוד ללוויה, מרגיע את עצמי בטענה שבשביל שלום שום דבר לא היה מוזר אף פעם. "אם מישהו נוסע לירושלים דרך רעננה - כפר סבא - נתניה, אשמח לדעת", כתבתי. אשמח? אוילי כל כך. אוילי "אהיה שבור קצת פחות". ברדיו היו חדשות, שדרן בגלי צה"ל דיבר כמעט בנימה אישית, אבל אחר כך לוח המשדרים המשיך כרגיל ודיברו על יום השואה. כן, אפילו כשדיברו על אבל הרגשתי שהעולם מתעלם משלום.

"הכנסת בגדים חמים לילדות?" היא שאלה, ואז שמה לב שאני עדיין מול הארון. "עזוב, אל תחשוב על זה", אמרה. "אל תשאל איך חוזרים לשגרה, אתה תחזור אליה אוטומטית, זה מובנה בך. אתה רוצה שהכל יקפא ולא תעכל את ההלם שלך לעולם, אבל זה לא יקרה, בסוף השגרה שלך תחזור אליך".

"זה בכלל לא העניין", אמרתי, "אני בסך הכל מחפש גרביונים לנגה, ויש פה רק במידה של אסתר. חוץ מזה, אני..."

הטלפון צייץ שוב. "אתה לא חייב לעזור", אמרה אפרת, "אני מבינה שהראש שלך לא כאן. אם אתה רוצה, לך לישון קצת".

"מה פתאום לישון עכשיו. אולי לשבת קצת על המחשב, נראה אם מישהו כתב משהו". "בבקשה", היא אמרה, "תיכנס לחדשות, מצדי גם לפייסבוק. אני אגיד לך לא להיכנס? תיכנס. תמצא שם סערת רגשות גדולה, כל אחד מוסיף מילה משלו, כל אחד מנסה לתפוס את קצה קצהו של האבל. תפוס את הקצה שלך אם תרצה, עזוב את הקצה שלך אם לא תרצה. כל כך הרבה מילים שבעוד כמה שעות ייסובו על נושא אחר. כל כך הרבה אנשים שמחר יכתבו דברים אחרים לגמרי. הספדים של אנשים מוכרים על אנשים שהם לא מכירים. תעשה מה שאתה רוצה, רק תגיד לי לפני כן - החלטת מה אתה לובש?"

נכנסתי לחדר. חולצת כפתורים לבנה חיכתה לי על קולב. ממרומי הצווארון הביטה בי במבט זקוף, גאה, מזכירה לי שהיא חזקה ממני. החג יגיע, אם ארצה ואם לא. לפני שבוע, בדרך ללוויה, השקפתי על יום העצמאות מלמעלה בלוח השנה, הישרתי אליו מבט וחיכיתי לראות מי ימצמץ ראשון. עכשיו כבר לא היה לי ספק. זה לא ששלוש יהפוך עכשיו להיות פרט קטן, שרוח גדולה של חג תסחף אֶתה; להפך, אם הפרטים בסיפור הזה ענקיים כמו שלום, אז מה שמתגבר עליה הוא הרבה יותר מסתם אווירה חגיגית.

תחושה כבדה של גאולה פילחה אותי מבפנים, כמו שהרגשתי בהספדים. אנחנו חיים בזמן גורלי, במלחמה קריטית, בתקופה גדולה. ברור שהיא גדולה; אם בלוח שחמט קטן נופלים חיילים מעץ, תחשב את הפרופורציות ותמדוד את גודל לוח המשחק שהשחקנים שנופלים עליו הם אנשים כמו שלום. לבשתי את החולצה. אבא של שלום יגמור הערב את ההלל, מי אני שאעמוד מולו. מאת ה' הייתה זאת, היא לגמרי נפלאה בעינינו.

"זאת היא!" נשמעה פתאום זעקה מכיוון המטבח. זינקתי למטבח עם נעל ביד; אמנם

כשמדובר בג'וק אפרת אומרת בדרך כלל "הוא", אבל שיהיה, ליתר ביטחון. התייצבתי דרוך בפתח המטבח, אבל לא הצלחתי לזהות לשם מה הוזעקתי, אם בכלל. הדבר היחיד שזיהיתי הוא העובדה שאפרת החליטה, משום מה, לקרוא את כל ההודעות שנשלחות אליה. לקח לי דקה להבין שהיא לא קוראת הרבה הודעות, אלא עומדת ובוהה מול הודעה אחת.

"זאת היא, זאת באמת שירה", אמרה בחצי קול. היא נראתה המומה כאילו לא חשבה על האפשרות הזו עד עכשיו. ידענו כל הזמן ששלוש נהרג באמצע דייט עם מישהי והיא עדיין פצועה קשה, אבל לרגע לא חשבנו שגם היא יכולה להיות מישהי שאנחנו מכירים. אני לא מאמין, הרהרתי לעצמי, עד שחבר שלי יכול להתארס עם חברה של אפרת, מחבל דורס אותו באמצע. אבל הלכתי להחליף חולצה.

הנסיעה חזור עברה בשתיקה. השקט של הלילה ליווה את שנינו, אבל לא הייתי בטוח שאנחנו באמת שומעים את אותו השקט. באוזניי התנגנה דממה ישראלית רוגעת, מסתורית, ממתיקת סוד; אפרת נראתה כאילו היא שרויה בדומייה של בית עלמין.

"מה לגבי מחר, כמו שתכננו?" ניסיתי לשאול בעדינות.

"לא משנה לי", היא אמרה, "ממילא יהיה על הפנים".

חשבתי להחליף את מילות העידוד - שכנראה אינן קיימות - במגע מנחם. אבל ידי נעצרה מעל בלם היד, כאילו קיר של ברזל עמד שם והפריד בינינו.

השקט היה עגול ורוגע, שלם ועמוק ויודע הכל. כוכבים מילאו את השמים, כמו שביבי זיקוקים שנשארו למעלה ולא רצו לרדת. הטלפון של אפרת המשיך לצייץ בתדירות גבוהה, אבל היא נהגה ולא בדקה מה יש לו להגיד לה. הסתכלתי בעצמי בקבוצה "תפילות לרפואת שירה", וראיתי שאין חדש. עדיין מורדמת ומונשמת, אני לוקחת תהילים עא-עו, קז ארוך לי מדי מי רוצה לקחת חצי.

"היה מרגש לראות את סבתא שלך", ניסיתי לדבר בכל זאת. "באמת מגיע לה להדליק משואה ביום העצמאות, אפילו אם זה רק טקס של היישוב".

טרמפיסט עמד בצד הדרך, אבל אנחנו היינו מלאים - נוכחותה של נערה ששוכבת אי שם, ומפרפרת בין חיים למוות, מילאה את הרכב עד אפס מקום.

"חוגגים יום הולדת למדינה שאין לה ממשלה", אפרת חתכה פתאום את השקט,

"ומתהלכים חופשיים בארצנו, אבל כל שונא יהודים יכול לבוא וליטול את חיינו. זהו יום העצמאות הנורא ביותר שאני חווה בחיי".

השקט חזר, אבל יכולתי לשמוע את לבה רועם. לחישות ורעשים, ואחרי הרעש קול אחד ארוך, כמו זיכרוננו של מת המהדהד מעל לקבר.

חזרנו הביתה. חיפשתי משפט שנון כלשהו שיקשור בין החזרה הביתה ובין שיבת ציון, משהו כמו "כמה טוב לחזור הביתה אחרי אלפיים שנה". אבל לא הספקתי. "אני שונאת לחזור הביתה, לא משנה מה נעשה - תמיד נחזור לבית מבולגן", היא הטיחה בסלון. אחר כך התיישבה מול המחשב. פייסבוק שאל אותה על מה היא חושבת, והיא ענתה לו שהיא לא מסוגלת לחשוב על שום דבר, רק על חלק ממנה ששוכב בבית החולים עכשיו, מורדם ומונשם.

הדלקתי מנורת לילה כדי ללמוד קצת לפני השינה, ופתאום ראיתי אותו. שוב הוא הופיע מול עיני רוחי. "לא יודע מי הגאונים ששידכו ביניכם, אבל מזל שלא אנחנו", אמרתי לו. "זה היה יכול להיות מבאס. איך היינו מרגישים אילו שידוך מוצלח שלנו היה מתבטל, רק כי אחד נרצח?"

"זה דווקא היה יכול להיות נחמד", אמר שלום, "הייתי דואג לך לשליש גן עדן על השידוך. כבר נתתי היום טרמפ לשתי נשמות שאני לא מכיר, אבל התחשק לי להכניס אותן פנימה".

"אני חושב שיש בזה משהו סמלי, ואפילו עוצמתי, למות באמצע פגישה", אמרתי.

"בעיניי זה בעיקר משעשע", הוא צחק. "פעם ישבנו בחדר, וכל אחד אמר מה הדבר הכי מופרע שהוא מוכן לעשות באמצע דייט. אני אמרתי שהכי מופרע זה למות. לא צדקתי?" תהיתי אם הוא באמת אמר את זה או שרק התאים לו להגיד את זה, אבל אולי גם זה לא ממש משנה למתים. ושוב פניו הרצינו, גם הפעם לא על חשבון החיוך. "אני אומר את זה בשיא הרצינות", הבהיר, "זוגיות נמדדת לפי הפער הכי גדול שיכול להיות בינך ובין בת הזוג שלך, בלי שהוא יפריד ביניכם. אתה מכיר פער גדול יותר מאשר בין חיים למוות?"

רוח חזקה נשבה בחוץ. נזכרתי שרציתי לבדוק את תחזית מזג האוויר, אומרים שאולי יהיה מחר סוער. בדרך אספתי את הטלפון של אפרת להטענה. עשר הודעות חדשות בקבוצה "תפילות לרפואת שירה". בתשע האחרונות הניסוח נע בין "ברוך ה'"

ל"יששש!!!!", בהודעה שלפניהן נכתב ששירה מתחילה להגיב.

אף שהשמש הסתתרה, השקיעה צבעה את השמים המעוננים בכתום. מזג אוויר חורפי אכן תקף את יום העצמאות, אבל עד כה לא נתתי לו לשבש לנו את התכניות. רק עכשיו, אולי בחסות החשכה ההולכת ויורדת, נראה היה שהולך לרדת גשם חזק ממש. לפחות הגענו הביתה לפני שזה יתחיל.

העברנו את הילדות הישנות למיטות, והמשכנו להתארגנות של מוצאי חג. אני פניתי היישר לערמת הכלים שבכור, אפרת יצאה החוצה להביא את כל מה שנשאר ברכב. הסיר שמולי הציג לפניי את עצמי, והזכיר לי שתכננתי להתגלח. אתמול זה ממש לא היה בראש שלי, כמו הרבה דברים אחרים שתכננתי לעשות באותו יום מוזר, ועכשיו כבר היה מאוחר מדי. מנהגי האבלות של ימי ספירת העומר חזרו לתוקפם. אילו אפרת הייתה מרוכזת היום, ולא שקועה כל הזמן בשירה שבבית החולים, היא בוודאי הייתה שמה לב למצבו המדאיג של הזקן ומזכירה לי להתגלח. גם עכשיו היא שרויה כנראה בחוסר ריכוז, וזו הסיבה שעוד לא חזרה מבחוץ. בחלון שמעל הכיור רוח חזקה טלטלה את הדגלים. אחד או שניים נכנעו לה והתעופפו. נזכרתי שגם אצלנו ברחבת הכניסה תלוי דגל שגורלו עלול להיות דומה. כשיצאתי החוצה להוריד את הדגל ראיתי את אפרת, ונוכחתי לדעת שכמעט צדקתי בהשערה שלי.

צדקתי בעיקר בהנחה שהיא מן הסתם לא פורקת ציוד מהרכב כל כך הרבה זמן. היא עמדה על מקומה בלי לזוז, מבטה נעוץ בטלפון שבידה, כאילו קוראות שוב ושוב אותה בשורה. אבל באופן שלא כל כך תאם את ההשערה שלי, עיניה זרחו. לפתע היא פנתה אליי. "מתי בפעם האחרונה התרגשת באמת מהודעה בווטסאפ?" שאלה.

הקבוצה כצפוי הייתה אותה קבוצה ששמרה על פעילות גבוהה כל היום. פעם בשעה בקשה להתחלף בחלוקת התהילים, פעם בשעתיים עדכון על המצב של שירה. אבל הפעם לא היה מדובר בהודעה, אלא בכיתוב פשוט וטכני: רוני הוסיף/ה את שירה לקבוצה. "זאת עצמאות אמתית", אפרת אמרה. שירה כבר מקלידה הודעה.

אפרת נכנסה פנימה, אני נשארתי בחוץ, מול הדגל שעדיין החזיק מעמד. "למה אתה עדיין בחוץ?" שאלה אפרת בחיוך. "אל תדאג לדגל, הוא מספיק חזק. בוא, חבל שתצטנן..."

לא נכנסתי. השיחות הנרגשות שלה לחברות, לספר להן ששירה סוף סוף התעוררה לחיים, לא היו בדיוק פס הקול שרציתי לשמוע באותו רגע. בחוץ היה שקט - לא חימום לקראת הופעה, לא זיקוקים, רק רעש מכוניות שגרת, ורוח מטלטלת. עמדתי וחיכיתי, בלי לדעת למה בדיוק אני מחכה. שגם אני אקבל הודעה ששולם התעורר? לא, זה נגמר. בשביל אפרת הטירוף הסתיים, בשביל שירה הפיגוע עדיין חי וצורב - אבל אחרי תהליך ארוך של שיקום חלק ממנו יעבור. שלום לא יצטרף פתאום לקבוצת ווטסאפ של תפילות למענו, לא יעבור שיקום, לא יחזור לחיות.

היה קר. חשבתי להיכנס פנימה ולחצות את הסלון ישר אל המחשב שבחדר העבודה, אבל ידעתי שלא מחכה לי שם כלום. לא דיווח, לא הספד, לא פיסת חיים חדשה שמישהו יספר על שלום. החג גרף את כל אלו החוצה. מזל ששירה יצאה מזה, הרהרתי בסרקזם, הכי נורא למות אחרי שכולם שוכחים מהפיגוע. במציאות שבה תשומת הלב הציבורית מתחלפת כל שעה, אפילו אחרי פיגועים, אדם יכול למות מפצעיו בטרם עת - אבל אחרי הטיימינג.

רציתי לרוץ בגשם. רציתי לצעוק. רציתי לקנות כיפה גדולה, לגדל פאות, זקן וחיך ענק ולרוץ ברחוב, כדי שאם מחבל יסתובב שם ויחפש מטרה להתביית עליה - גם אני אהיה אחת מהאפשרויות. שוויון בנטל, לא הוגן שזה יקרה רק לאחרים. אבל היה לי ברור שאני לא אעז לעשות שום דבר מכל זה, אפילו לא לצעוק. אני צריך מישהו משוגע מספיק שיגרום לי להשתחרר ולעשות דברים כאלה.

"אתה מתכוון אליי, נכון? קח את הכיפה שלי. אני כבר באינסוף שמעבר למצוות, הכיפה עכשיו היא רק בשביל להיראות טוב בגן עדן". סוף סוף הוא הופיע. כנראה לזה חיכיתי. את הכיפה הוא מציע לי? הייתי מעדיף לקחת את החיך הגדול, אבל נראה שהוא לא עולה עליי.

התבוננתי בו. "עם החולצה הזאת היית בדיוק עם שירה? אתה חייב ללבוש משהו חם יותר, ממש קפוא. אגב, אתה בטח יודע שהיא התעוררה".

"ברור שאני יודע. ראיתי שהיא מגיבה, אז התקשרתי אליה, אבל היא עדיין לא עונה לטלפונים. מבחינתי אנחנו עדיין יוצאים ביחד, עד שהיא תצליח לזרוק אותי ולמצוא מישהו חי. בינתיים אני חושב שאנחנו זוג מושלם, תראה איזו חלוקת תפקידים יש בינינו - היא חיה ואני מת. זה לא באמת משנה, העיקר שאנחנו משלימים זה את זה".

"די, תפסיק, אני כבר לא עוקב אחרך. אין לי מושג מתי אתה רציני ומתי אתה מדבר שטויות".

"אני מדבר שטויות רציניות. בדיוק כמו שאני חי בשיא המוות, ואני זיכרון ביום העצמאות, ואני גאולה באמצע מלחמה".

"די! זה גדול מדי בשבילי, זה עמוק מדי בשבילי, ובכלל מתחיל לטפטף ועוד רגע אני עף ברוח".

"לעוף זה הכי כיף, תראה!" הוא קרא, ופתאום הרוח התחזקה והעיפה אותו, ואת הדגל, ושניהם התערבבו זה בזה, כשעמם נסחפים שאריות של קצף לבן מהחג, מדבקות יזכור שהתגלגלו על הרצפה, עלוני שבת, חול, כולם חגו במערבולת כחולה־לבנה, מסתובבים זה סביב זה ככלה מסביב לחתן.